

УДК 785.1.614.13.071.2.091(477)"364"

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2023-1-11>

Маргарита ПРИМАК

аспірантка кафедри музикознавства та культурології, викладач кафедри хореографії та музичного мистецтва, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, вул. Роменська, 87, м. Суми, Україна, 40002

ORCID: 0000-0002-4881-3532

Бібліографічний опис статті: Примак, М. (2023). Мистецька діяльність Національної заслуженої капели бандуристів імені Г. Майбороди у період воєнного стану. *Fine Art and Culture Studies*, 1, 74–82, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2023-1-11>

МИСТЕЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЗАСЛУЖЕНОЇ КАПЕЛИ БАНДУРИСТІВ УКРАЇНИ ІМЕНІ Г. МАЙБОРОДИ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Останні світові події кардинально змінили життя людей в різних країнах. Великого впливу зазнала й культура України. Дуже поширеною стала тенденція звернення до автентичних культурних зразків. Одні митці модернізують українські народні твори шляхом аранжування та обробок. Інші відновлюють композиції минулих років в їх оригінальному вигляді. Така мистецька діяльність сприяє плідному розвитку українського мистецтва.

В часи воєнного стану на території України музичне мистецтво продовжує існувати з метою підтримання культури та підняття патріотичного духу громадян країни. Сьогодні дуже важливо поширювати українське мистецтво за межами України. Це потрібно для того, щоб люди світу могли відрізнити нашу націю серед інших. Українське мистецтво має визнаватися по всьому світу, так само як і мистецтво інших країн. Це сприятиме інтересу світової спільноти до всього українського та вплине на збереження власної національної ідентичності. Ми маємо берегти, вдосконалювати та продовжувати українські музичні традиції. Адже це сприяє національній єдності, яка сьогодні є дуже актуальною. Мета статті полягає у висвітленні мистецької діяльності Національної капели бандуристів імені Г. Майбороди в умовах воєнного стану як важливого чинника єднання нації, зміцнення патріотизму та визнання української культури у світі.

Національна заслужена капела бандуристів імені Г. Майбороди – унікальний колектив із понад столітньою історією. Капела активно популяризує українське мистецтво. Наукова новизна дослідження полягає у розгляді мистецької діяльності капели у період сучасного воєнного стану на Україні. Методологія дослідження базується на використанні загальнонаукових та історичних методів, таких як: системний підхід, історичний метод, методи систематизації теоретичних даних, аналізу та синтезу.

Висновки. Національна заслужена капела бандуристів України імені Г. Майбороди це один з найбільш унікальних колективів України. Сьогодні бандуристи завзято працюють на мистецькому фронті, популяризуючи українську музичну культуру за кордоном. Вони провели багато благодійних концертів в країнах Європи (Австрія, Німеччина, Польща, Чехія, Угорщина) висловлюючи вдячність за допомогу нашій державі. Їхня активна мистецька діяльність сприяє інтересу до української культури, єднанню нації, зміцненню патріотизму українців, плеканню ідентичності нашої культурної спадщини.

Ключові слова: мистецька діяльність, мистецький фронт, воєнний стан, капела бандуристів, ансамблеве виконавство.

Marharyta PRYMAK

Postgraduate Student at the Department of Musicology and Culturology, Teacher of the Department of Choreography and Musical art, Institute of Culture and Arts, Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, 87 Romenska str., Sumy, Ukraine, 40002

ORCID: 0000-0002-4881-3532

To cite this article: Prymak, M. (2023). Mystetska diialnist Natsionalnoi zasluzhenoi kapely bandurystiv imeni H. Maiborody u period voiennoho stanu [Artistic activity of the National Honored chapel of bandurists of Ukraine named by H. Mayborody during the period of martial law]. *Fine Art and Culture Studies*, 1, 74–82, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2023-1-11>

ARTISTIC ACTIVITY OF THE NATIONAL HONORED CHAPEL OF BANDURISTS OF UKRAINE NAMED BY H. MAYBORODY DURING THE PERIOD OF MARTIAL LAW

Recent world events have radically changed the lives of people in different countries. The culture of Ukraine was also greatly influenced. The tendency to turn to authentic cultural samples has become very common. Some artists modernize Ukrainian folk works by arranging and processing them. Others restore the compositions of past years in their original form. Such artistic activity contributes to the fruitful development of Ukrainian art.

During the martial law in Ukraine, the art of music continues to exist in order to maintain culture and raise the patriotic spirit of the country's citizens. Today it is very important to spread Ukrainian art outside of Ukraine. This is necessary so that the people of the world can distinguish our nation from others. Ukrainian art should be recognized all over the world, just like the art of other countries. This will contribute to the world community's interest in everything Ukrainian and will affect the preservation of one's own national identity. We must protect, improve and continue Ukrainian musical traditions. After all, it contributes to national unity, which is very relevant today. The purpose of the article is to highlight the artistic activity of the National Bandurist Chapel named after H. Maiboroda in the conditions of martial law as an important factor in the unification of nations, strengthening of patriotism and recognition of Ukrainian culture in the world.

The National Honored Bandurists' Chapel named after H. Maiboroda is a unique group with over a century of history. The chapel actively popularizes Ukrainian art. The scientific novelty of the research consists in the examination of the artistic activity of the chapel during the period of modern martial law in Ukraine. The research methodology is based on the use of general scientific and historical methods, such as: systematic approach, historical method, methods of theoretical data systematization, analysis and synthesis.

Conclusions. The National Honored Bandurists' Chapel of Ukraine named after H. Maiboroda is one of the most unique ensembles of Ukraine. Today, bandurists work diligently on the artistic front, popularizing Ukrainian musical culture abroad. They held many charity concerts in European countries (Austria, Germany, Poland, Czech Republic, Hungary), expressing gratitude for the help to our state. Their active artistic activity contributes to the interest in Ukrainian culture, the unity of the nation, the strengthening of the patriotism of Ukrainians, and the nurturing of the identity of our cultural heritage.

Key words: *artistic activity, artistic front, martial law, bandurists' chapel, ensemble performance.*

Актуальність проблеми. Українська культура довгий час зазнавала нищівних дій з боку Російської Федерації. Нам у всі часи насильно насаджували проросійську культуру та її ідеали. Але незважаючи на всі перепони та жакливі події щоразу наше українське мистецтво відроджувалося, хоч це було складно. У ХХ столітті багатьох митців нашої країни було вислано у табори чи просто знищено, так само як і їхню творчість. Останній період так званого відродження припадає на кінець ХХ – початок ХХІ століття. В більш сучасний період, коли Україна здобула незалежність, проросійський вплив все рівно продовжувався. Його підтримували через окремих політичних діячів, поп-співаків, діячів культури, ЗМІ, соціальні мережі тощо. Нині наша країна знову побудувала власний культурний простір, який би міг конкурувати з будь-якими іноземними.

В Україні завжди було багато талановитих митців, зокрема музикантів та музичних колективів. Нині їх кількість значно збільшилась. Для популяризації власної ідентичної культури їхню творчість потрібно підтримувати на державному та світовому рівні. Одним із сучасних колективів, котрий продовжує свою виконавську діяльність та популяризує українську культуру є національна капела бандуристів імені Г. Майбороди.

В умовах воєнного стану важливо продовжувати мистецьку та наукову діяльність на міжнародному рівні. Що свою чергу допомагає привернути увагу до української культури та становища України. Капела бандуристів імені Г. Майбороди не зважаючи на безліч складнощів (велика кількість учасників, чоловічий склад, війна в країні, труднощі проїзду та ін.) продовжує свою виконавську діяльність. **Актуальність** даної статті полягає у спробі цілісного аналізу мистецької діяльності Національної заслуженої капели бандуристів імені Г. Майбороди. Сучасні події в Україні та світі диктують нам нові виклики. Капела гідно їх приймає, пропагуючи українську культуру за кордоном у цей нелегкий час.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Капела бандуристів імені Г. Майбороди стала предметом деяких наукових розвідок з тематики ансамблевого бандурного виконавства. Найбільш повно розкрито ансамблеве виконавство на прикладі капели Юрієм Курачем, нинішнім керівником славетного колективу (Курач; 2021). Важливими серед досліджень є статті Н. О. Єрмоєнко (Єрмоєнко; 2019, 189–196) та Я. О. Черногуза (Черногуз; 2008; 2012). Т. О. Слюсаренко частково висвітлює

у своєму дисертаційному дослідженні діяльність колективу (Слюсаренко; 2016).

Мета статті полягає у висвітленні мистецької діяльності Національної капели бандуристів імені Г. Майбороди в умовах воєнного стану як важливого чинника єднання нації, зміцнення патріотизму та визнання української культури у світі.

Виклад основного матеріалу. Останнім часом, надбань української культури стає все більше, створюються нові твори, а також знаходяться вимушено забуті зразки. Зараз наша місія постає у тому, щоб зберегти та продовжити творчий спадок українських талановитих особистостей. Беручи до уваги ставлення інших країн до власних культурних традицій ми повинні пам'ятати та пропагувати наші національні творчі здобутки.

Українському музичному виконавству довгий період часу не давали існувати, власне кажучи, як і державі. Сьогодні ми бачимо, що історія повторюється, Росія знову захотіла присвоїти наші території і підступно намагалася це прикрити «спецоперацією». Але справжню війну, з геноцидом українського народу, ніякими, так-званими «операціями» не замаскувати. Сьогодні увесь світ бачить, що насправді відбувається. Сучасна війна відрізняється від усіх попередніх тим, що в еру інформаційних технологій дуже важко щось приховати, особливо на міжнародному рівні. Це звісно грає нам на користь. Сьогодні українці ведуть боротьбу на різних фронтах: політичний, інформаційний, економічний, культурний, мистецький. Зробити свій внесок для наближення перемоги може кожен митець, навіть на своєму поприщі діяльності.

На мистецькому фронті в різні воєнні періоди відбувалася своя служба на користь рідної держави. Мистецькі твори мали на меті: підняття бойового духу; інформування населення про події в країні; виховання патріотизму; підбадьорення військових; єднання народу; підтримку людей, що опинилися в скрутному становищі тощо. Сучасні митці володіють значно більшими можливостями для інформаційної та мистецької боротьби з ворогом, на відміну від воєнних періодів інших років. Сьогодні вони завдяки своїй творчості можуть допомогти Україні наступними діями: підтримувати дух наших воїнів; збирати кошти на обладнання

для ЗСУ; збирати кошти на допомогу постраждалим від бойових дій; пропагувати українську культуру за кордоном (для того, щоб привертати увагу до війни); зміцнювати наш патріотичний дух; презентувати високий рівень виконавства в світовому музичному просторі; підтримувати українську культуру тощо.

Капела бандуристів є особливим явищем в національній музичній культурі України. По-перше, вона несе в собі культурні надбання українського народу (українська пісня, виконавство на бандурі, ансамблеве музикування). По-друге, це колектив, який поєднує професійне виконавство – хоровий спів та ансамблеве бандурне виконавство. По-третє, учасниками колективу є виключно чоловіки, що сьогодні є досить рідким явищем. Суто чоловічий склад та велику кількість учасників (близько шістдесяті) колективу можна зустріти не так часто, навіть на міжнародному рівні. По-четверте, капела бандуристів продовжує свою виконавську діяльність понад сто років та залишається популярною серед слухачів сьогодні.

Протягом свого існування цей колектив пережив багато жаклих подій (Перша Світова, Радянсько-українська війна, Голодомор, Друга Світова). Звичайно, за цей тривалий час в колективі змінилось багато учасників, цьому сприяли певні обставини. Але завдяки діяльності різних керівників колективу, які передавали талант та вміння своїм наступникам, капела не перестає щоразу дивувати виконавською майстерністю музикантів.

Звернемося до історії появи даного колективу, його керівників та учасників. Перша Капела кобзарів була створена більше ста років тому за сприяння Павла Скоропадського. Заснував капелу у 1918 році Василь Ємець. Він був бандуристом-віртуозом та гарним керівником. За перші вдалі концерти ансамблю бандуристів дали нагороду Залізний хрест. Кобзарський хор (як спочатку називали капелу) був одним з перших професійних колективів України. З початку свого існування колектив налічував лише 7 учасників. Згодом кількість виконавців почала збільшуватися (Курач; 2021, 128).

Впродовж 1918–1924 років колектив декілька разів припиняв роботу. За цей час у капели було два керівники – Григорій Копан, а пізніше Григорій Андрійчик. Обидва музиканти були учасниками колективу. Г. Копан добре розби-

рався в українських народних піснях. Григорій Андрійчик велику увагу приділяв інструментальній грі в капелі та удосконаленню інструментів (у 1928 році увів півтони на бандурі). У 1925 році капелі бандуристів присвоєно назву «Перша українська художня капела кобзарів». З цього часу вона стала одним з перших представників бандурного виконавства, діяльність якої була направлена на популяризацію бандури та захист кобзарського мистецтва.

У період з 1926 по 1927 роки Київською капелою знову керує Григорій Копан. Через рік її очолив Борис Данілевський, бандурист-бас, за фахом диригент духового оркестру. Був майстерним диригентом та учасником капели. Наступним керівником капели бандуристів став Михайло Полотай (1928–30 роки). За його керівництва капела продовжувала активну концертну діяльність. Бандурист, вчитель та музичний педагог умів правильно підійти до кожного учасника колективу та пояснити, якого виконання треба досягти. З 1930 до 1933 років очільником колективу стає видатний бандурист, педагог, диригент хору – Микола Опришко. Музикант майстерно володів грою на бандурі та умів відчувати музику. Приділяв увагу гармонійному звучанню інструментальної гри та хорового виконавства. Наступний рік капелою керував знову Борис Данілевський. Далі деякий час колектив знаходиться без керівника та стає частиною хорової капели «Думка».

Паралельно існуванню Київської, з'явилася капела бандуристів у місті Полтава, під орудою Володимира Кабачка (1925–1934). Полтавська капела за десятирічну історію свого існування досягла великих творчих успіхів. Колектив виступав на різних заходах у Полтаві, а пізніше й по всій Україні. Завдяки щоденній діяльності В. Кабачка виконавська майстерність капели постійно удосконалювалась, а в 1927 році бандури було змінено на київські нові (виготовлені М. Доменком). Пізніше до керівництва капелою долучили Гната Хоткевича, який навчив музикантів новій виконавській техніці¹ (харківській). Було змінено бандури на харківські. Колектив деякий час був дуже популярним, мав багато виступів. Але згодом почав зазнавати утисків від радянської влади, внаслідок чого майже перестав існувати.

¹ Харківська техніка гри на бандурі – інструмент тримають вертикально, притуливши до грудей. Таким чином на бандурі грають обома руками по всіх струнах.

1935 року дві капели (Київську та Полтавську) було об'єднано під назвою «Перша зразкова капела бандуристів Наркомпросу України». Так відбулася реформація двох колективів, які утворили один. Керівником і диригентом великого колективу стає Микола Михайлов (1935–1936 рр.) – бандурист та диригент, автор великої кількості обробок пісень для капели. Капела під його керівництвом гастролює по Україні та на Закавказзі. Після раптової смерті керівника на чолі колективу знову стає Микола Опришко. Після нього протягом року, керівником є Дмитро Балацький – професійний хормейстер та музикант. За його діяльності капела збагатилася інструментально-хоровими творами, зокрема на слова Т. Шевченка та авторським аранжуванням пісні «Розпрягайте, хлопці, коней». Після арешту Д. Балацького, в період з 1938 – до 1941, колектив очолив Данило Піка.

В період Другої світової війни (1941 рік) колектив не було евакуйовано, деякі музиканти замість бандур отримали зброю та були вимушені захищати батьківщину. Під час воєнних дій загинуло троє учасників, серед них два керівники капели (Микола Опришко і Данило Піка).

Під кінець 1941 року частину капели вдалося зібрати знову для продовження виконавської діяльності. Бандурист та композитор Григорій Китастих зібрав деяких учасників колективу і назвав колектив на честь Т. Г. Шевченка. Оновлена капела бандуристів давала концерти в окупаційних містах, а в 1942 році артисти виїхали за кордон. В Німеччині деякий час вони працювали як наймані робітники, а пізніше їм дали роботу при німецькій концертній фірмі. В 1949 році капела імені Т. Шевченка переїхала до Північної Америки, де існує й до сьогодні як напівпрофесійний колектив та продовжує свою мистецьку діяльність за кордоном.

Узагальнивши досліджуваний матеріал, можна констатувати той факт, що з однієї капели бандуристів стало дві. Обидві функціонують окремо одна від одної і зараз. Утворення двох колективів відбулося внаслідок воєнних подій. Одна з них зібралася в Україні та виїхала за кордон, перетворившись згодом на Українську капелу бандуристів Північної Америки імені Т. Шевченка.

Іншу капелу було відновлено на території України завдяки діяльності музикантів, котрі залишилися вдома. Тож у 1946 році було

створено Державну капелу бандуристів Української РСР, на чолі з Олександром Мінківським. Завдяки кропіткій роботі керівника капела стає зразковим колективом високої хорової культури. Паралельно до творчої діяльності відбувається удосконалення бандур майстрами капели (під керівництвом Івана Скляра). В результаті плідної роботи майстрів було створено уніфіковану оркестрову бандуру «Чернігівка» київського типу з перемикачами. Удосконалені бандури значно збагатили звучання колективу та допомогли розширити репертуар. В той час до капели постійно залучалися видатні співаки для творчої співпраці. Капела бандуристів проводила концерти у різних країнах світу².

У 1951 році капела отримує почесне звання «заслужена». З 1962 року при колективі було відкрито бандурну студію спеціально для підготовки музикантів, очільником якої став Микола Гвоздь.

На зміну тодішнього керівника, Олександра Мінківського, став Григорій Куляба (1974–1977). Хоровий диригент, педагог та заслужений діяч мистецтв УРСР працював над удосконаленням хорового виконавства колективу. Після нього керівництво передали бандуристу Миколі Гвоздю – талановитому музиканту, диригенту, педагогу (1977–2010). Він продовжував дотримуватися традицій Олександра Мінківського, сприяв професіоналізації та високій виконавській культурі колективу. За роки його керівництва капела плідно співпрацювала з видатним українським композитором Григорієм Майбородою та відомими на той час співаками. В 1995 році капелі було присвоєне ім'я Г. Майбороди. У 1997 році Заслужена капела бандуристів України отримала статус Національного колективу.

У 2010 року керівництво колективом очолив Віктор Скоромний, професор кафедри хорового диригування КНУКІМ. З 2013 року і до сьогодні генеральним директором та головним диригентом капели є Юрій Курач – видатний диригент та педагог. В минулому очолював Чоловічу капелу України імені Левка Ревуцького. Завдяки його діяльності капела випустила ряд фондів записів на Національному радіо. Колектив має записи різних концертних програм (колядки, старовинні канти, історичні, козацькі, чумацькі, рекрутські пісні, твори на слова українських

композиторів³). У 2010 році колектив прийняв участь у музичному фестивалі «Најновка–2010» (м. Білосток, Польща) та став лауреатом 1-ї премії. Керівником музичної частини капели бандуристів протягом багатьох років є Володимир Маруніч (з 2013 року). Український баяніст, педагог та диригент є також автором великої кількості аранжувань, обробок та перекладень для ансамблів та оркестрів народних інструментів. В колективі з 2017 року працює ще один диригент – Олексій Бояр. Раніше юнак деякий час був одним з диригентів чоловічої хорової капели імені Л. Ревуцького. Молодий диригент гарно володіє хормейстерською технікою та знаходить підхід до кожного учасника колективу.

В чоловічій хоровій капелі бандуристів є учасники різного віку, деякі з них недавно приєдналися до колективу, а хтось в капелі ще з 1970 року (Андрій Чаюк) або з 1978 року (Олександр Юхименко). До капели приймають також і молодих фахівців, які мають професійну освіту та володіють виконавською майстерністю високого рівня⁴.

За професійною кваліфікацією в колективі є артисти-інструменталісти, артисти-вокалісти, артисти хору. Усі вони володіють високою виконавською майстерністю. Виконавська концепція колективу є незмінною протягом ста років – це поєднання високопрофесійного чоловічого хорового співу з акомпанементом бандури.

Музиканти у колективі використовують два види бандур: чернігівські та львівські. Але також є одна старосвітська бандура (виконавець Сергій Захарець), яка є родзинкою колективу⁵. До інструментального арсеналу капели окрім бандур входить також і оркестрова група. Сюди входять баяни, контрабас, ударні, цимбали, сопілка, кларнет і тромбон.

Репертуар колективу складається з величезної кількості творів. Серед них є українські народні, козацькі пісні, колядки та щедрівки, літургійна музика (Єрмоєнко; 2019, 195), а також аранжування сучасних творів. Широке різноманіття виконуваних творів свідчить про високий професіоналізм колективу, якому під

³ Д. Бортнянського, М. Березовського, А. Веделя, І. Кошиця, М. Лисенка, К. Стеценка та сучасних композиторів – Л. Дичко, І. Карабиця, Г. Гаврилець, В. Степурука, Є. Станковича.

⁴ Майбутні учасники колективу проходять спеціальний конкурсний відбір на посаду артист-інструменталіст або артист-вокаліст.

⁵ Цей вид бандури є автентичним та значно відрізняється від сучасних інструментів (кількістю струн, способом звуковидобування, діапічним строем).

² Болгарія, Румунія, Польща, Чехословаччина, Японія.

силу будь-які композиції. Капела бандуристів має багато концертних програм для виступів, які постійно оновлює та створює нові. Зокрема серед найвідоміших програм: «Смійтеся разом з нами», «Рідна мати моя», «Світе тихий, краю милий, моя Україно!», «Нині в нас Різдво»⁶. В 2017 році капела бандуристів представила нову концертну програму «О, Україно! О, рідна Ненько!», яка складається з пісень визвольної боротьби України (концерти під такою назвою пройшли у Дніпропетровській, Івано-Франківській, Миколаївській, Львівській, Рівненській, Тернопільській, Херсонській областях тощо).

Славетний колектив бандуристів активно веде концертну діяльність. До воєнного стану капела постійно проводила тури українськими містами. Концерти бандуристів мабуть не оминули жодного великого міста України і багатьох передмість. Протягом багатьох років підряд музиканти проводять благодійні концерти для військовослужбовців України, воїнів та мешканців зони АТО⁷. Неодноразово бандуристи приїжджали з концертами до міст Донецької та Луганської областей. Там їх радо зустрічали великі зали глядачів. У 2018 році Національна заслужена капела бандуристів імені Г. Майбороди з нагоди свого сторічного ювілею відвідала майже кожен куточок України⁸ представивши свої найкращі музичні твори. У 2018 році відбулася історична подія в бандурному мистецтві. Капела бандуристів з Північної Америки приїхала до Києва, де відбувся спільний концерт двох капел на одній сцені. Така подія була організована з нагоди сторіччя унікального колективу. Близько сто-двадцяти бандуристів⁹ разом виконали декілька творів на Міжнародному форумі бандуристів. Знакова подія відбулася у академічному театрі імені Івана Франка (м. Київ).

Благодійний тур європейськими містами в 2022 році не був запланованою подією. Коли музикантів застав воєнний час, вони готувалися до концерту з нагоди дня народження Тараса

Шевченка в Києві. Після 24 лютого 2022 року все змінилося докорінно. Майже всі учасники колективу, як і інші жителі України намагалися вберегти своїх близьких від небезпеки, виїжджаючи в безпечні місця. Деякі чоловіки відправилися до лав ЗСУ аби захищати Батьківщину. Тому вся концертна діяльність капели зупинилась на нівець. Юрій Курач – керівник колективу залишався в Києві. Одного разу на нараді він отримав пропозицію щодо виїзду за кордон мистецького колективу заради популяризації української музичної культури у світі. Це було складно втілити, зважаючи на воєнний стан. Велика частина учасників колективу – це молоді юнаки, яких не могли випустити з країни. Але питання щодо виїзду колективу за кордон було узгоджено Міністерством Культури разом з Міністерством Оборони України.

Європейське турне музикантів почалося в квітні 2022 року під назвою «З Україною в серці». Всі концерти капели за кордоном були благодійні. Перший концерт відбувся без підготовки та репетицій. Бо збиралися усі музиканти поспіхом по різних містах. Згодом у музикантів з'явилась можливість для творчих репетицій. Близько двох тижнів капела бандуристів концертувала різними містами Польщі та Угорщини. Кожен їх концерт з радістю приймався глядачами. 8 квітня 2022 року капела виступила в місті Болеславець у Маріанській базиліці (Bazylice Maryjnej). Українські музиканти підготували чудову благодійну концертну програму, яка включала в себе багато народних пісень. Вступом до концерту стало виконання гімнів України та Польщі двома юними дівчатами (кожною окремо). «Сам концерт став чудовою можливістю познайомитися з українською народною музикою. Репертуар був дуже різноманітним, адже включав легкі та ностальгічні твори, а також більш серйозні, що торкалися воєнного стану», – такий відгук був опублікований на офіційному інформаційному ресурсі міста Болеславець (Wujatkowy koncert...; 2022). Серед виконуваних творів глядачам найбільше запам'яталася піснi «Наливаймо браття» (одна з найвідоміших козацьких пісень України), «Ой по горі роман цвіте» (сл. Т. Шевченка, музика народна), «Тумани» (сл. О. Богачука, муз. М. Седярука), «Гей, степами» (сл. і муз. С. Малюци). Іноземців приємно здивувала вокальна майстерність колективу «...ідеально

⁶ Детальніше ознайомитися з переліком пісень, які входять до даних концертних програм можна на офіційному сайті Національної заслуженої капели бандуристів імені Г.І.Майбороди – <http://bandurysty.com.ua/>.

⁷ Інформації про ці виступи обмаль, бо місцезнаходження українських воїнів – це конфіденційна інформація.

⁸ Концерти відбулися у наступних містах: Вінниця, Дніпро, Житомир, Запоріжжя, Київ, Кропивницький, Маріуполь, Одеса, Суми, Харків, Херсон, Черкаси, Чернігів та ін.

⁹ Національна капела імені Г. Майбороди та Українська капела імені Т. Шевченка.

вишколені, чоловічі голоси, завдяки яким відчуваєш себе як на оперній виставі, і водночас потрапити у близький до природи, радісний, багатобарвний і сповнений козацької бравади світ української народної культури» (Wujatkowy koncert...; 2022).

З великого концерту капели 24 травня у місті Краків почався другий концертний тур Національної заслуженої капели. Він отримав назву «О, Україно! О, рідна ненько!». Українських бандуристів гідно зустрічали польські міста. Це зокрема наступні – Легніца, Зелена Гура, Шпротава, Старгард, Познань, Слупськ, Дарлов, Гданськ, Члухів, Лемборк, Тшебятів, Щецінек та інші. На концерти приходили українці, які в цей час були за кордоном. Але більшість глядацької зали складала саме поляки. Для них навіть одна бандура – є чимось дивовижним, не кажучи вже про кілька десятків людей і бандур.

Серед наступних міст після Кракова, котрі відвідувала капела, стало місто Дарлов. 5 червня 2022 року на центральній міській площі «Ринек» відбувся концерт Національної капели бандуристів України. «Капела представила щось незвичайне, що дає змогу по-особливому пізнати українську культуру. Під час концерту ми почули народні та патріотичні пісні, ноти, які ми знаємо з церковних пісень – чоловічі пісні на сильні голоси, такі як бас і баритон», так відгукнулася місцева преса про концерт (Bandurzyści z Ukrainy...; 2022).

Продовжували музиканти своє турне «О, Україно! О, рідна ненько» в Німеччині, в середині червня, хоч спочатку це здавалося не здійсненним. Німецькі глядачі з інтересом та захопленістю приймали українських гостей, висловлюючи підтримку Україні. Після двох турне по Європі музиканти повернулися додому. В Україні музиканти зробили багато гастрольних виступів з програмою «Україна є, Україна буде!». Також вони займалися підготовкою нових номерів своїх майбутніх концертів.

Від 20 вересня 2022 року колектив відправився у своє третє турне країнами Європи. Музиканти традиційно відвідали Польщу (Перемишль, Любачув, Бельско-Бяла, Мелец, Кросно), а потім Чехію (Брно, Прага) та Австрію (В'єн, Граз). Кожна їх пісня викликала шквал оплесків та почуттів.

Не дивлячись на насичене концертами життя, капеляни змогли підготувати нову кон-

цертну святкову програму присвячену новорічним святкам. Різдвяне турне музиканти спочатку продемонстрували в деяких куточках України, а згодом знову вирушили за кордон. Святкування Різдва знайоме багатьом європейським країнам, але в кожній своїй традиції святкування. Ця програма є особливою, тому що основна ідея концерту полягає у ознайомленні європейців з українськими традиційними святковими піснями.

Благодійне турне під назвою «Ukrainian Christmas» («Українське Різдво») тривало з 10 грудня по 21 січня 2023 року. Українські різдвяні пісні лунали у містечках Австрії та Польщі. Святковий концерт сприймався іноземними глядачами з радістю та захопленням. 5 січня цього року капела виступила в місті Білограй (Польща). Про благодійний концерт добре відгукнулася міська преса: «Національна капела бандуристів України імені Г. Майбороди – це унікальне явище культурної спадщини українського народу, вона з гордістю пропагує національну музично-хорову культуру в Україні та за її межами, має унікальну особливість – артисти одночасно співають і грають на бандурах» (Biłgoraj. Koncert Narodowej Kapeli Bandurzystów Ukrainy...; 2023).

16 січня 2023 року капела бандуристів імені Г. Майбороди з різдвяним концертом відвідала Щецінек (Польща). Концерт відбувся в кінотеатрі «Wolność». Увесь зал був заповнений глядачами, поляки дуже гарно прийняли виступ українців. Глядачі, як завжди, були в захваті від виступу. Після завершення концерту увесь зал голосно промовляв «100 lat» («Сто років!»), бажаючи колективу продовжувати свою діяльність протягом багатьох років (Witczuk; 2023). 19 січня 2023 року Національна капела бандуристів України завітала з різдвяним благодійним концертом в місто Боболіце. Поляки назвали концерт грандіозним заходом, під час якого артисти з України представили українські колядки на основі народних пісень та сучасних творів. Також музиканти здивували своїх глядачів приємним виконанням двох гарних колядок польською мовою. Усі глядачі були дуже задоволені концертом (Charytatywny Koncert...; 2023).

З колядками капела бандуристів відвідала також польське місто Члухув (21 січня 2023 року). Благодійний концерт зібрав без-

ліч глядачів з усієї області. В концертній програмі національної капели бандуристів України імені Г.Майбороди були представлені українські колядки. В концерті разом з чоловіками взяла участь українська співачка Яна Ілларіонова. Виступ колективу вдалося організувати завдяки сприянню міського голови Члухува Ришарда Шибайло та члухівському осередку Об'єднання українців в Польщі. Після концерту в пресі зазначили, що концерт Капели бандуристів України був великим святом для українців, котрі мешкають в Члухові. На цій події можна було зустріти однаково багато поляків та українців, котрі прибули з усієї області, щоб почути українські різдвяні пісні. Серед виконуваних творів капела заспівала декілька польських колядок, зокрема «Бог ся рождає» та «В нічній тиші». Глядачі дуже гарно сприйняли українсько-польські різдвяні пісні та навіть підспівували (Wojciechowska; 2022).

Концертні турне європейськими містами українські артисти присвятили збору коштів на відновлення закладів української культури, які знищує ворог. Після виступів в кожному місті до них підходили вдячні слухачі, щоб поспілкуватися з ними. Учасники колективу вважають що пісня єднає світ, і навіть якщо слухачі не розуміють слів в піснях, то вони сприймають той настрій, ту емоцію через музику. Європейці мають ідентифікувати Україну серед інших

націй та культур. Музиканти своїми концертами виражають вдячність іншим країнам за їх допомогу нашій державі.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Національна заслужена капела бандуристів України імені Г. Майбороди це один з найбільш унікальних колективів України. Музиканти під час воєнного стану підтримують дух нашого народу, де б ми не були (на лінії фронту, вдома чи за кордоном). Сьогодні бандуристи завзято працюють на мистецькому фронті, популяризуючи українську музичну культуру за кордоном. Вони провели безліч благодійних концертів в країнах Європи (Австрія, Німеччина, Польща, Чехія, Угорщина) висловлюючи вдячність за допомогу нашій державі. Їхня активна мистецька діяльність сприяє інтересу до української культури, єднанню нації, зміцненню патріотизму українців, плеканню ідентичності нашої культурної спадщини.

Важливо висвітлювати в наукових джерелах діяльність подібних колективів з власною історією. Тому що їхня мистецька діяльність має великий вплив на розвиток української культури сучасності та ідентифікації нашого народу серед інших. Україна має багатовікову історію та цінні культурні надбання, які мають бути впізнаваними серед усього світу. В результаті чого Україна буде вирізнятися як окрема нація, на рівні з іншими.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Єрьоменко Н. О. Національна заслужена капела бандуристів України імені Г.Г. Майбороди: погляд крізь призму століття. *Ювілейна палітра 2018 : до пам'ятних дат видатних українських музичних діячів і композиторів : зб. ст. за матеріалами II всеукр. науковопрактичної конференції з міжнародною участю (6–7 грудня 2018 року)*. Суми : ФОП Цьома С.П., 2019. С. 189–196.
2. Курач Ю. В. Генеза та розвиток ансамблевого виконавства в Україні (на прикладі першої зразкової капели бандуристів). *Наукові записки*. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. Випуск CLI (151). 234 с. (Серія педагогічні науки).
3. Слюсаренко Т. О. Бандурне виконавство як явище національної української культури: дис. на здобуття наук. ступеня ... канд. мист. : 17.00.03 «Музичне мистецтво». Харківський нац. ун-т мистецтв імені І.П. Котляревського. Харків, 2016. 209 с.
4. Черногуз Я. О. Кобзарська Січ: до 90-річчя Національної заслуженої капели бандуристів України ім. Г. І. Майбороди. Київ, 2008. С. 60–61.
5. Черногуз Я. О. Капела бандуристів України ім. Г. Майбороди Національна заслужена // *Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [онлайн] / гол. редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2012. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=9395 (дата перегляду: 11.07.2022)*
6. *Bandurzyści z Ukrainy zagrali i zaśpiewali dla Darłowa. Niezwykły koncert!* <https://www.darlowo.pl/bandurzysci-z-ukrainy-zagrali-i-zaspiewali-dla-darlowa-niezwykly-koncert/> (дата перегляду: 15.07.2022)
7. *Biłgoraj. Koncert Narodowej Kapeli Bandurzystów Ukrainy im. Hryhoria Maiborody* https://bilgoraj.com.pl/pl/14_kultura-i-rozrywka/32319_narodowa-kapela-bandurzystow-ukrainy-wystapila-w-bilgoraju-foto.html (дата перегляду: 11.01.2023)

8. Charytatywny Koncert Narodowej Kapeli Bandurzystów Ukrainy URL: <https://hala.spbobolice.pl/charytatywny-koncert-narodowej-kapeli-bandurzystow-ukrainy/> (data перегляду: 12.02.2023)
9. Witczuk P. Wspaniały koncert Narodowej Kapeli Bandurzystów Ukrainy w Szczecinku. Publiczność zachwycona! [https://szczecinek.com/artukul/narodowa-kapela-bandurzystow/1394168#:~:text=W%20poniedzia%C5%82kowy%20\(16.01\)%20wiecz%C3%B3r%20w,Hryhoriya%20Majborody%20z%20Kijowa](https://szczecinek.com/artukul/narodowa-kapela-bandurzystow/1394168#:~:text=W%20poniedzia%C5%82kowy%20(16.01)%20wiecz%C3%B3r%20w,Hryhoriya%20Majborody%20z%20Kijowa). (data перегляду: 12.02.2023)
10. Wojciechowska M. Narodowa Kapela Bandurzystów Ukrainy kołędowała w Człuchowie. Koncert przyciągnął liczną publiczność z całej okolicy ZDJĘCIA. URL: <https://czluchow.naszemiasto.pl/narodowa-kapela-bandurzystow-ukrainy-koledowala-w/ar/c1-9180019> (data перегляду: 12.02.2022)
11. Wyjątkowy koncert ukraińskich bandurzystów z Kijowa w Bazylice Maryjnej. URL: <https://www.bolec.info/boleslawiec/informacje/kategoria/29695/wyjatkowy-koncert-ukrainskich-bandurzystow-z-kijowa-w-bazylice-maryjnej> (data перегляду: 11.07.2022)

REFERENCES:

1. Yeromenko N. O. (2019). Natsionalna zasluhena kapela bandurystiv Ukrainy imeni H. Maiborody: pohliad kriz pryzmu stolittia. [National Honored Bandurist Chapel of Ukraine named after H. Maiborody: a look through the prism of the century]. *Yuvileina palitra 2018 : do pamiatnykh dat vydatnykh ukrainskykh muzychnykh diiachiv i kompozytoriv : zb. st. za materialamy II vseukr. naukovopraktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu (6–7 hrudnia 2018 roku)*. Sumy : FOP Tsoma S.P. S. 189–196. [in Ukrainian].
2. Kurach Yu. V. (2021) Heneza ta rozvytok ansamblevoho vykonavstva v Ukraini (na prykladi pershoi zrazkovoï kapely bandurystiv). [The genesis and development of ensemble performance in Ukraine (on the example of the first exemplary bandurist band)] *Naukovi zapysky*. Kyiv : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova. Vypusk SLI (151). 234 s. (Seriiia pedahohichni nauky). [in Ukrainian].
3. Sliusarenko T. O. (2016). Bandurne vykonavstvo yak yavyshe natsionalnoï ukrainskoï kultury [Bandura performance as a phenomenon of national Ukrainian culture]: dys. na zdobuttia nauk. stupenia ... kand. myst. : 17.00.03 «Muzychne mystetstvo». Kharkivskyï nats. un-t mystetstv imeni I.P. Kotliarevskoho. Kharkiv. 209 s. [in Ukrainian].
4. Chornohuz Ya. O. (2008) Kobzarska Sich: do 90-richchia Natsionalnoi zasluhenoï kapely bandurystiv Ukrainy im. H. I. Maiborody [Kobzarska Sich: to the 90th anniversary of the National Honored Bandurist Chapel of Ukraine named after H. I. Maiborody.] Kyiv. S. 60–61. [in Ukrainian].
5. Chornohuz Ya. O. (2012) Kapela bandurystiv Ukrainy im. H. Maiborody Natsionalna zasluhena [Chapel of bandurists of Ukraine named after H. Maiborody National Honored] // *Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy: elektronna versiia [onlain]; NAN Ukrainy, NTSh*. Kyiv: Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=9395 [in Ukrainian].
6. Bandurzyści z Ukrainy zagrali i zaśpiewali dla Darłowa. Niezwykły koncert! (2022) [Bandurists from Ukraine played and sang for Darłowo. Amazing concert!] <https://www.darlowo.pl/bandurzystow-z-ukrainy-zagrali-i-zaspiewali-dla-darlowa-niezwykly-koncert/> [in Polish].
7. Biłgoraj. Koncert Narodowej Kapeli Bandurzystów Ukrainy im. Hryhoriya Maiborody (2023) [Bilgoraj. Concert of the National Band of Bandurists of Ukraine named after Hryhoriya Maiborody] https://bilgoraj.com.pl/pl/14_kultura-i-rozrywka/32319_narodowa-kapela-bandurzystow-ukrainy-wystapila-w-bilgoraju-foto.html [in Polish].
8. Charytatywny Koncert Narodowej Kapeli Bandurzystów Ukrainy (2023) [Charity Concert of the National Band of Bandurists of Ukraine] URL: <https://hala.spbobolice.pl/charytatywny-koncert-narodowej-kapeli-bandurzystow-ukrainy/> [in Polish].
9. Witczuk P. (2023) Wspaniały koncert Narodowej Kapeli Bandurzystów Ukrainy w Szczecinku. Publiczność zachwycona! [A great concert of the National Bandurist Band of Ukraine in Szczecinek. The audience delighted!] [https://szczecinek.com/artukul/narodowa-kapela-bandurzystow/1394168#:~:text=W%20poniedzia%C5%82kowy%20\(16.01\)%20wiecz%C3%B3r%20w,Hryhoriya%20Majborody%20z%20Kijowa](https://szczecinek.com/artukul/narodowa-kapela-bandurzystow/1394168#:~:text=W%20poniedzia%C5%82kowy%20(16.01)%20wiecz%C3%B3r%20w,Hryhoriya%20Majborody%20z%20Kijowa) [in Polish].
10. Wojciechowska M. (2022) Narodowa Kapela Bandurzystów Ukrainy kołędowała w Człuchowie. Koncert przyciągnął liczną publiczność z całej okolicy. [The National Band of Bandurists of Ukraine caroled in Człuchów. The concert attracted a large audience from all over the area] URL: <https://czluchow.naszemiasto.pl/narodowa-kapela-bandurzystow-ukrainy-koledowala-w/ar/c1-9180019> [in Polish].
11. Wyjątkowy koncert ukraińskich bandurzystów z Kijowa w Bazylice Maryjnej. (2022) [A unique concert of Ukrainian bandurists from Kiev in the Marian Basilica] URL: <https://www.bolec.info/boleslawiec/informacje/kategoria/29695/wyjatkowy-koncert-ukrainskich-bandurzystow-z-kijowa-w-bazylice-maryjnej> [in Polish].